

Svar på regeringsuppdrag

Rapport

Datum: 2020-02-10

Svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2019 rörande det nationella programmet för Europeiska socialfonden (ESF) 2014–2020

Innehåll

Rapport	1
Svar på regeringsuppdrag i regleringsbrev 2019 rörande det nationella programmet för Europeiska socialfonden (ESF) 2014–2020.....	1
Sammanfattning	3
1. Inledning	4
2. Uppdrag i regleringsbrev	4
3. Försäkringskassans organisation och stöd för uppdraget.....	4
4. Försäkringskassans medverkan i projektverksamhet.....	5
4.1 Programområden	5
5. Projekt och deltagare inom PO 2	6
5.1 Ökat antal deltagare från Försäkringskassan	6
6. Resultat inom PO 2	6
6.1 Resultat efter sex månader	6
7. Samverkan med Svenska ESF-rådet och andra aktörer	7
8. Erfarenheter och lärdomar av betydelse för verksamheten.....	7
8.1 Samverkan inför och under utlysning av socialfondsmedel	7
8.2 Projektägarskap.....	7
8.3 Erfarenheter från deltagande i styr- och referensgrupper	8
8.4 Behov av förenklad administration.....	8
8.5 Medfinansieringskonstruktionen.....	8
8.6 Förberedelse inför kommande programperiod 2021–2027.....	8

Sammanfattning

Den Europeiska socialfonden (ESF) ger under nuvarande programperiod 2014–2020 möjlighet att bedriva projekt riktat till individer som har behov av stöd för att återgå i arbete eller etablera sig på arbetsmarknaden.

De målgrupper hos Försäkringskassan som programmet riktar sig till är de som är eller har varit sjukskrivna, unga med aktivitetsersättning samt nyanlända.

Ett beviljat projekt får ungefär hälften av kostnaderna finansierade från ESF och hälften av kostnaderna, den så kallade medfinansieringen, bidrar de parter med som tillsammans driver projektet.

De projekt som Försäkringskassan deltar i har i de flesta fall en eller flera av följande inriktningar:

- Förbättrad samverkan mellan parter.
- Insatser för stegvis förflyttning och förbättrad arbetsförmåga för individer.
- Arbetsträning.

Försäkringskassan har fram till och med den 31 december 2019 medverkat i 93 av totalt 511 ESF-projekt.

ESF är uppdelad i tre så kallade programområden där programområde 2 (PO2) är det programområde där Försäkringskassan har störst engagemang. Programområdet syftar till att öka övergångarna till arbete och insatserna riktar sig bland annat till sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning.

Försäkringskassan har från starten av projektverksamhet år 2015 till och med 31 december 2019 medverkat i 74 av totalt 272 PO 2-projekt. Antal deltagare från Försäkringskassan i PO 2-projekt uppgår till nästan 4000. Av de som fullföljt sitt deltagande har 47 procent förbättrat sin ställning på arbetsmarknaden.

Status sex månader efter avslut i projekt för Försäkringskassans deltagare är att 51 procent är i sysselsättning, utbildning eller arbetsmarknadspolitiskt program, 48 procent av kvinnorna och 55 procent av männen.

Under 2019 var Försäkringskassans ambition att öka antalet deltagare vilket också har skett. I mitten av augusti 2018 hade totalt 2 220 deltagare anvisats från Försäkringskassan. Ett år senare, i mitten av augusti 2019, hade totalt 3 984 deltagare anvisats vilket betyder en ökning med 1 764 personer på tolv månader.

Försäkringskassan har varit ägare till PO 2-projektet 4 ESS som syftade till att minska och förebygga sjukfrånvaro hos kommunanställda genom att utveckla samarbetet och kompetensen hos Försäkringskassan, hälso- och sjukvården och tre kommuner som arbetsgivare. Försäkringskassan kommer att se över hur erfarenheter och metoder från projektet ska omhändertas, spridas och kunna tillämpas som en möjlig samarbetsform med arbetsgivare och övriga aktörer efter analys av behov, möjligheter och med en gemensam överenskommelse som grund.

1. Inledning

Den Europeiska socialfonden (ESF) är en av EU:s strukturfonder och utgör cirka tio procent av EU:s totala budget. ESF ska genom insatser till individer bidra till att minska skillnaderna i välbefinnande och levnadsstandard mellan länderna och stödja insatser som stimulerar ett inkluderande arbetsliv. Hur medlen används styrs av det nationella socialfondsprogrammet, som anger målen för insatserna i varje medlemsland. Förvaltande myndighet i Sverige är Svenska ESF-rådet.

Försäkringskassan är ledamot i Övervakningskommittén (ÖK) vars uppgift är att övervaka genomförandet av socialfondsprogrammet. Regeringen beslutar vilka organisationer som ska företrädas, samt utser ordförande. Försäkringskassan är från och med nuvarande socialfondsperiod ordinarie ledamot i de regionala strukturfondspartnerskapen, vars uppgift är att prioritera bland inkomna projektansökningar.

2. Uppdrag i regleringsbrev

Försäkringskassan ska delta i genomförandet av det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning för programperioden 2014–2020 i syfte att ge stöd till kvinnor och män som har behov av stöd för att återgå i arbete eller etablera sig på arbetsmarknaden. Deltagande kan även röra insatser för att förhindra att kvinnor och män ställs utanför arbetsmarknaden.

Försäkringskassan ska under programperioden även bistå Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) i arbetet med uppföljning och utvärdering av insatser inom det nationella socialfondsprogrammet.

Försäkringskassan ska redovisa sitt deltagande i, samt samverka med andra myndigheter och aktörer inom ramen för det nationella socialfondsprogrammet.

Försäkringskassan ska även redovisa erfarenheter och lärdomar av detta program som myndigheten bedömer vara av betydelse för dess verksamhet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i samband med årsredovisningen för respektive år med slutredovisning senast den 28 februari 2022.

3. Försäkringskassans organisation och stöd för uppdraget

Försäkringskassan har utsedda kontaktpersoner gentemot de åtta svenska EU-regionerna, NUTS 2-regioner.¹ Kontaktpersonerna ska arbeta strategiskt och stödjande och är en ingång för externa parter i blivande och pågående projekt. Det nationella ESF-kansliet är en intern stödfunktion som även arbetar med övergripande frågor rörande socialfonden i nära samarbete med Svenska ESF-rådet.

Till stöd för genomförandet finns interna riktlinjer och för att underlätta analys och bedömning av behovet av insatser för berörda målgrupper tar Försäkringskassan

---

¹ Förkortning av Nomenclature of Units for Territorial Statistics, statistiska territoriella enheter, i Sverige är NUTS 2: Övre Norrland, Mellersta Norrland, Norra Mellansverige, Västsverige, Östra Mellansverige, Stockholm, Småland och Öarna, Sydsverige.

fram statistik på NUTS 2-nivå. Statistiken finns tillgänglig på Försäkringskassans intranät och webbplats.

4. Försäkringskassans medverkan i projektverksamhet

Försäkringskassan kan vara projektägare, medfinansierare eller enbart samarbetspart i ESF-finansierade projekt. Ett projekt får ungefär hälften av kostnaderna finansierade från ESF och hälften av kostnaderna, den så kallade medfinansieringen, bidrar de parter med som tillsammans driver projektet.

Medfinansiering beräknas främst på deltagarnas ersättning², baserat på de timmar de deltar i projektets aktiviteter. Medfinansiering kan också bestå av nedlagd arbetstid från de samverkande aktörerna i projektet.

Den budgeterade medfinansieringen från Försäkringskassan i pågående projekt beräknas till cirka 59 miljoner kronor, till största delen bestående av deltagarersättning. Den totala beslutade medfinansieringen från Försäkringskassan sedan projektstart 2015 uppgår till 86 miljoner kronor.

De projekt som Försäkringskassan deltar i har i de flesta fall en eller flera av följande inriktningar:

- Förbättrad samverkan mellan parter.
- Insatser för stegvis förflyttning och förbättrad arbetsförmåga för individer.
- Arbetsträning.

4.1 Programområden

Projektverksamheten organiseras i tre olika programområden. Programområde 1 (PO 1) ger stöd för insatser inom kompetensutveckling och utbildning, huvudsakligen för anställda. Programområde 2 (PO 2) ska främja övergångar till arbete genom att stödja personer som står långt från arbetsmarknaden.

Programområde 3 (PO 3) ger stöd till ungas etablering i arbetslivet och berör tre av Sveriges ESF-regioner³ där ungdomsarbetslösheten var över 25 procent enligt EU:s statistik 2012.

Försäkringskassan har från starten av projektverksamhet år 2015 till och med 31 december 2019 medverkat i 93 av totalt 511 ESF-projekt,⁴ varav elva PO 1-projekt, 74 PO 2-projekt och åtta PO 3-projekt.

Försäkringskassan har sitt huvudsakliga engagemang i projekt inom PO 2 där insatserna bland annat riktar sig till målgrupperna sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning. Med anledning av detta redovisas deltagande och resultat inom PO 2 särskilt nedan.

---

² Från Försäkringskassans deltagare; sjukpenning/rehabiliteringspenning, aktivitetsersättning.

³ Sydsverige, Norra Mellansverige och Mellersta Norrland.

⁴ Källa Svenska ESF-rådet.

5. Projekt och deltagare inom PO 2

Från och med år 2015 då projekt kunde starta och fram till och med den 31 december 2019 har Försäkringskassan deltagit i 74 av totalt 272 PO 2-projekt.

5.2 Ökat antal deltagare från Försäkringskassan

Svenska ESF-rådet konstaterade i den årliga så kallade genomföranderapporten till Europeiska Kommissionen 2017 att socialfondsprogrammet har svårt att nå deltagare från Försäkringskassan. Under 2019 var Försäkringskassans ambition att öka antalet deltagare vilket också har skett. I mitten av augusti 2018 hade totalt 2 220 deltagare anvisats från Försäkringskassan sedan 2015 då de första projekten startade. Ett år senare, i mitten av augusti 2019, hade totalt 3 984 deltagare anvisats vilket betyder en ökning med 1 764 personer på tolv månader.

6. Resultat inom PO 2

Under pågående socialfondsperiod har totalt 3 984 deltagare anvisats till PO 2-projekt från Försäkringskassan. Av de som fullföljt projektet har 47 procent förbättrat sin ställning på arbetsmarknaden, 44 procent av kvinnorna och 51 procent av männen. Med förbättrad ställning avses att personerna arbetar, studerar, har lärlings- eller praktikplats eller efter projekttiden anmält sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

6.1 Resultat efter sex månader

Av socialfondsförordningen⁵ framgår att medlemsländerna ska redovisa långsiktiga resultatindikatorer för deltagare sex månader efter avslutad insats. I Sverige redovisas deltagare som befinner sig i sysselsättning⁶, utbildning eller arbetsmarknadspolitiskt program. Uppgifterna hämtas via registerdata.⁷ Status sex månader efter avslut i projekt för Försäkringskassans deltagare är att 51 procent är i sysselsättning, utbildning eller arbetsmarknadspolitiskt program, 48 procent av kvinnorna och 55 procent av männen.

Skillnaden i resultat mellan kvinnor och män återfinns framför allt bland deltagare med grundskole- eller gymnasieutbildning. Bland deltagare med högskoleutbildning finns ingen stor skillnad mellan könen.

Denna skillnad i resultat har uppmärksamats av Svenska ESF-rådet som i Socialfondsrapport 2019:3 skriver att "ESF-rådet behöver arbeta vidare med denna åtskillnad, både genom närmare utredningar, men också i den direkta uppföljningen av de enskilda projekten".

---

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1304/2013.

⁶ En person definieras vara i sysselsättning, inklusive egenföretagande, om denne utför arbete mot förtjänst. Detta är EU:s officiella definition.

⁷ Baseras på projektens inrapportering av deltagare till SCB, kompletterat med registeruppgifter som finns hos SCB samt hämtas från Arbetsförmedlingen, CSN och Försäkringskassan.

Något som redan uppmärksammats är att projekt med högre andel kvinnor än män har lägre finansiella resurser per deltagare jämfört med projekt med en högre andel män.

7. Samverkan med Svenska ESF-rådet och andra aktörer

Försäkringskassan samverkar i strukturella frågor kring den Europeiska socialfonden på lokal, regional och nationell nivå främst med Svenska ESF-rådet och Arbetsförmedlingen. Andra viktiga aktörer är regioner, kommuner, arbetsgivare, samordningsförbund och hälso- och sjukvården. Samverkan sker också i de regionala strukturfondspartnerskapen där Försäkringskassan från och med denna socialfondsperiod är ordinarie ledamot vilket möjliggör en ökad kompetens hos aktörerna i partnerskapet om våra målgruppers behov och stärker arbetet med att prioritera bland projektansökningarna.

8. Erfarenheter och lärdomar av betydelse för verksamheten

8.1 Samverkan inför och under utlysning av socialfondsmedel

Det tar tid att mobilisera aktörer inför och under framtagande av en projektansökan. Det är nödvändigt att utlysningens innehåll, det vill säga vilka förväntade projektansökningar som utlysningen riktas mot, överensstämmer med målgruppernas behov. Projektidén ska relatera till den regionala planen, den ska förankras mellan parterna och internt hos parterna och en behovsanalys ska göras. Försäkringskassan anser att utlysningstidernas längd generellt bör förlängas så att de samverkande parterna hinner upprätta en ansökan med bra kvalitet.

8.2 Projektägarskap

Försäkringskassan har under innevarande socialfondsperiod varit projektägare till två projekt. En av förklaringarna till att det inte är fler är att Försäkringskassan själv inte ansvarar för insatser utan ska samordna de insatser andra aktörer ansvarar för och som individen är i behov av. För att underlätta en eventuell implementering är det ofta den aktör där insatser ska utvecklas som tar på sig projektägarskapet.

Socialfonden kan även finansiera projekt som utvecklar samarbete på strukturell nivå. Så är fallet med PO 2-projektet 4 ESS som startade den 1 februari 2017 och som avslutades den 31 januari 2020 där Försäkringskassan var ägare. Projektets syfte var att minska och förebygga sjukfrånvaro hos kommunanställda genom att utveckla samarbetet och kompetensen hos Försäkringskassan, hälso- och sjukvården och tre kommuner som arbetsgivare. Även Arbetsmiljöverket deltog i projektet bland annat med utbildningsinsatser. Projektet har visat intressanta resultat både på strukturell nivå och på individnivå vilket lett till att de berörda kommunerna och ytterligare en kommun, hälso- och sjukvården och Försäkringskassan lokalt kommit överens om att fortsätta att samarbeta enligt den framtagna modellen.

Försäkringskassan kommer att se över hur erfarenheter och metoder från projektet ska omhändertas, spridas och kunna tillämpas som en möjlig samarbetsform med arbetsgivare och övriga aktörer efter analys av behov, möjligheter och med en gemensam överenskommelse som grund.

8.3 Erfarenheter från deltagande i styr- och referensgrupper

Försäkringskassans deltagande i styr- och referensgrupper för ESF-projekt är viktigt för att kunna påverka insatsernas utformning så att de är ändamålsenliga för deltagarna och för att utveckla samverkan mellan aktörerna. Genom att delta ökar vår kunskap om andra aktörer och vi har möjlighet att sprida kunskap om socialförsäkringen och Försäkringskassans uppdrag. Rätt förväntningar hos respektive aktör förbättrar verksamheten för de individer som har behov av insatser.

8.4 Behov av förenklad administration

Vissa förenklingar har genomförts denna socialfondsperiod, såsom enhetskostnader för deltagarersättningar och för personalens nedlagda tid. Fortfarande skulle dock ytterligare förenklingar behöva göras för att underlätta projektägarskap och deltagande som medfinansier. Exempel på det är ett förenklat ansökningsförfarande, en minskad detaljnivå för budgeten och en förenklad deltagarredovisning.

8.5 Medfinansieringskonstruktionen

Medfinansieringskonstruktionen i Sverige består till största delen av projektdeltagarnas ersättningar från Arbetsförmedlingen, kommuner och Försäkringskassan och beräknas på deltagarnas medverkan och närvaro i insatsen räknat per timme. Detta kan leda till en inlåsnings effekt och en risk att projekten designas för att klara medfinansieringen snarare än att designas kring själva utvecklingsidén. Konstruktionen kan ge felaktiga incitament och motverka projektets syfte. Den leder till svårigheter att skapa projekt för grupper med låga ersättningsnivåer och stort behov av insatser. Kvaliteten kan påverkas om ett alltför stort deltagarantal ska kompensera för en låg medfinansiering. Det skulle därför vara fördelaktigt att ändra medfinansieringskonstruktionen.

8.6 Förberedelse inför kommande programperiod 2021–2027

Svenska ESF-rådet har regeringens uppdrag att ta fram en omvärldsanalys⁸ och senast den 1 april 2020 lämna ett förslag till ett nytt nationellt socialfondsprogram inför kommande programperiod. Försäkringskassan deltar som en aktör och intressent aktivt i detta arbete.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av avdelningscheferna Marie Axelsson, Ulrika Havossar och områdeschef Michael Boman, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Michael Boman

---

⁸ Bakgrund till framtiden. En omvärldsanalys för ESF+ perioden 2021–2027. Svenska ESF-rådet 1 april 2019.